

Yönetmen Christopher Nolan, en çok etkilendiği sanatçının Borges olduğunu söyler. Nolan'a göre Borges, anlatılabilecek tüm öyküleri zaten anlatmıştır. Bence bu iddiasının ilhamı, Borges'in "The Library at Babel" isimli kısa öyküsünden geliyor. Öykü, bana Nolan'ın Interstellar filmi hatırlatan şu tuhaf satırlarla başlıyor, "Başkalarının kütüphane dediği evren, belirsiz, belki de sonsuz sayıda altıgen galeriden oluşur." Öyküde bahsedilen kütüphane sadece tüm kitapları değil, yazılması olası tüm kitapları da içerir. Orada yaşayanların ikilemi aslında burada yatar. Çünkü tüm olası kitaplar varsa, belirli bir kitap bulmak imkansızdır.

Aslında, piyasalarda da yazılabilecek olan tüm hikayelerin hepsi zaten yazılmış. Sadece nerede olduklarını bilemediğimiz için onları bulmakta zorlanabiliyoruz. Birkaç hafta piyasalarda yükseliş bekliyoruz ve "Küresel risk benchmark'ı kabul ettiğimiz S&P500 endeksi Ağustos'a kadar yükselir ama 4200 seviyesini geçemez" diye önceden yazmış, detaylar ve bizim piyasalar dahil görüşlerimizi paylaşmıştık. Sonuç itibariyle Ağustos ayına geldik ve S&P'de 4200 seviyesine dayandı. Birçokları için sürpriz olsa da bizim piyasalarımız da iyi performans gösterdi. Ağustos ortasından gelebilecek olanları da yazmıştık ve tahminlerimiz gerçekleşirse onlar da çoğunluğa "sürpriz" gibi gelecek muhtemelen.

Bilgi ve veri bombardımanı altında inimin inleyen ama bunun farkında olmayan insanlar olarak bu satırları okuyanların dörtte biri dahi ne yazdığımızı hatırlıyorsa, onları "fil hafızaları" nedeni ile tebrik ediyorum. Diğer tahmini dörtte üç için kısa bir hatırlatma yapmak istiyorum: Kısa vadeli karşı trend yükselişi yorumlarımızdan beri S&P neredeyse 4200'e ulaştı ve bizce daha önce belirttiğimiz Ağustos tepesi yapma dönemine giriyor. Bundan sonrası için düşüncelerimizi samimi olarak merak edenler için de bizim piyasalar dahil ve hisseler özelinde için ne beklediğimizi, geçtiğimiz günlerde yayınladığımız "İki Yönlü Hikaye" başlıklı oldukça kapsamlı hazırladığımız strateji raporunda anlattık.

Şimdi tahmin ettiğimiz gibi klasik bir şekilde piyasalarda yükseliş sonrası moraller yükseldi. "En kötüsü geride kaldı" nidaları arttı, kötümserler iyimsere döndü ama biz aynı yerde duruyoruz. Yani bizim bakış açımızda taktiksel aşırı alım bölgesine ulaştı fakat yüzeyin altında temel ekonomik stres birikiyor.

Dolayısıyla Ağustos tepesini takiben yeni ve önemli düşüş ayağında hazırlık yapmak için bizce şimdi doğru zaman. Yani kar realizasyonu hatta risk kontrolü mükemmel trader'lar için short tarafın risk getiri dengesi bizce yavaş yavaş daha cazip hale geliyor. Bizim piyasaların, özellikle TL bazında görece daha iyi performans gösterebileceğine inanmaya devam etsek de yurt dışı piyasalardan etkilenmeme olasılığımız bizce düşük. Dolayısıyla özellikle de profesyonel olmayan yatırımcıların daha tedbirli ve ister içeride ister dışarıda hisseler konusunda daha seçici olması bizce daha makul.

Borges, "Labirent" öyküsünü 1941 yılında yazdı ama çoğu dahi gibi aslında o da zamanın çok ilerisinde biriydi. Yazdıklarıyla adeta bugün; içinde bulunduğumuz sözde bilgi, uyarılarla ilgi çekme savaşını ve veri bombardımanını anlatıyor. Babil Kütüphanesi, "bilgi çağı" öncesi bir fikir bile olsa çağımızın paradokslarından birini yakalar gibi görünüyor. İçinde yaşadığımız dönem, gerçekten de bilginin, faydalı bilginin katlanarak arttığını söylüyor ancak bu hikayenin tamamı değil.

James Gleick, "The Information: A History, A Theory, A Flood" adlı eserinde ilkel zamanlardan günümüze bir bilgi tarihi veriyor. Ancak biyolojimizden toplumumuza ve fiziğimize kadar her şeyin bir bilgi formu olarak anlaşılabilirliği fikri çok henüz yeni. Gleick, Borges'in tuhaf "Babil Kütüphanesi" hikayesini, durumumuzu daha iyi kavrayabileceğimiz bir metafor olarak kullanıyor.

Aslında bilgi çağına yaratıcı bir sıçrama, Borges'in öyküsünün yayınlanmasından yedi yıl sonra, 1948'de, Bell Laboratuvarları'nda araştırmacı Claude Shannon'un "A Mathematical Theory of Communication" adlı makalesini yayınlamasıyla başlar. Shannon, gürültüyle kirlenmiş kanallar üzerinden mesajların nasıl iletebileceğiyle ilgileniyordu. Ancak görünüşte dar olan amacı, Shannon'ın görüş alanının çok ötesindeki alanlar için devrim niteliğinde oldu. Bilgi kavramı, biyolojiyi DNA biçiminde devralmak üzereydi ve internet, katlanarak artan hesaplama gücü biçimindeki iletişimleri fethedecek ve şeyleri bit olarak sıkıştırmak ve temsil etmek üzereydi. Fizikçiler, başta John Wheeler, fiziksel evrenin kendisini ve yasalarını bir dijital bilgi biçimi olarak görmeye başlayacaklardı. Bu sırada Wheeler, fiziksel dünyanın her ögesinin altta - çoğu durumda çok derin bir dip - maddi olmayan bir kaynağa ve açıklamaya sahip olduğu fikrini ortaya attı. Buna göre gerçeklik dediğimiz şey, son tahlilde fiziksel olan her şeyin kökeni itibariyle bilgi-teoriktir ve bu evrenin katılımcı ve tek bir evren olduğunu iddia eder.

Gleick, bilgi olarak bu gerçeklik anlayışını, hem derin anlamda doğru hem de birçok yönden rahatsız edici buluyor. Gerçekten de bize sürekli olarak, yıllık olarak tüm insanlık tarihinin toplamından daha fazla bilgi ürettiğimiz söyleniyor. Çünkü enformasyon ile bilgi ya da anlam olarak kabul edilebilecek olan arasında geniş ve kapatılmaz bir boşluk var. Shannon'ın kendisi de aslında bu boşluğu kabul etti ama bunu görmezden geldi.

Çünkü iletilen bilginin anlamlılığının, onu iletmekle ilgili "mühendislik problemiyle alakasız" olduğunu düşündü. Bu da içinde bulunduğumuz ve piyasa katılımcılarını da yakından ilgilendiren bir konu.

Sanal alem de aslında bu mantıkla işliyor. Bu yüzden de Nicholas Negroponte gibi bir dijital otoriteler, teknoloji kültürünü kıyasıya eleştiriyor. Örnek vermek gerekirse; Dostoyevski'nin tüm romanlarının dijital kopyası, YouTube'da izleyeceğimiz garip bir Murat Berk videosunun dijital eşdeğeri dir, hatta onun altındadır. Bu nasıl olabilir ki? Bu gerçekten de absürd değil mi? Sorun şu ki; bir şeyin ölçülebilir sayısal bilgi içeriği, anlamı hakkında neredeyse hiçbir şey söylemez. Dolayısıyla geçmişteki herhangi bir çağa kıyasla inanılmaz miktarda "bilgi" ürettiği mizi iddia edenler için de soru işareti olması gereken bir durum. Bu aynı zamanda her şeye mühendislik problemi veya sayısal ve şekilci olarak bakmanın büyük riskler barındırdığını ortaya koyar. Bu felsefi muhabetin piyasalarla ilgili merak ediyorsanız, gelmiş geçmiş en önemli sayısal yani quant fonlarından Renaissance Technologies ve kilit ismi Jim Simons'tan bahsetmek isterim. "The Man Who Solved the Market" isimli kitapta, Ağustos 2007'de, birden fazla quant fonun battığı ve diğerlerin a normal kayıplara maruz kaldığı "quant depremi" adı verilen bir dönemi de anlatır. Yaşı kemale ermiş olanlar belki hatırlar; o dönem piyasalar, ortalama yirmiden fazla standart sapma ile trade ediyordu! O dönem, Simons fonun ana sahibi olarak tamamen veri bazlı modellerini çöpe attı ve içgüdülerine uyarak pozisyonları satarak kaldıracı azalttı.

Meslektaşlarından bazıları ona kızdı ve bunu bir inanç eksikliği olarak gördüler. Ne kadar ironik değil mi? Tamamen sayısal bazlı yani duygu düşünceyi girdi almayan fon yöneticileri, Simons'u inançsızlıkla suçladı. Eleştirenlerin bir kısmı battı, Simons ise hala ayakta ve dünyanın en başarılı insanlarından biri.

Kitabı okuduğumda da bu başarısının, sayısal ve şekilden ziyade nihayetinde başarıya yol açan koşulları yaratmaya ne kadar dayandığına şaşırdım. Simons, yetenekli insanları işe alıp onları memnun tutmaya inanılmaz yatırım yaptı, fikirlerini test etmek ve geliştirmek için alan ve cesaret verdi.

Piyasalar dahil yaşamda karşılaştığımız sorunların kaynağında da bu şekle takılıp kalma durumu yok mu sizce de? Bu konuda da aslında yazılmış ve yazılması olası tüm öyküler belki de zaten var. 17. yüzyıldan kalma, epik bir şiiri John Milton'ın büyük destanı "Paradise Lost" da bence mali krizleri, piyasa balonlarını ya da daha da derin bir düzeyde, modern ekonominin bir tür yanılsamaya dayandığını okuyabileceğimiz çoğu ekonomi ve piyasa materyalinden daha iyi ve güzel anlatıyor.

Kadim bilgilerin ve mitolojinin, insanların tekrar tekrar aynı hataları yapmaması için uyarılarını bir "mühendislik problemiyle alakasız" diyerek kenara atabilir miyiz? Örneğin Yunan mitolojisinde Narkissos adıyla sözü edilen, adını narsizme yani aşırı "kendini sevme" veya patolojik kendini sevme hakkında uyarıcı bir hikaye olduğu fikri geniş kabul görmüştür ama aslında öykü bambaşka bir şeyi, şekilleri aslı sanan bir narkoz durumunu anlatıyor olabilir mi?

Bu mitem narsizm patolojisini çıkarmakla ilgili sorun, bence Narkissos'un göldeki yansımasının kendi görüntüsü olduğunu bilmiyor olabileceğidir. Bunun sadece bir yansıma değil, başka bir kişi olduğuna inanıyordu ve onun söylediği her şeyi tekrarlamak için lanetlenen Echo tarafından yanlış olana cesaretlendirildi. Bu nedenle Narkissos'un suçu, kendine aşık olması değil görüntüyü gerçek sanmasıydı. Şekil onun için gerçektir, kendisi hakkında bir görüşü yoktu. Dolayısıyla, bu kendini aşırı sevmenin değil, görüntüleri gerçek sanma, kişinin kendi projeksiyonları tarafından, özellikle de "öz-imge" olarak adlandırılan projeksiyonda kapana kısılmasının hikayesi. Narkissos, keşke kendini çok sevseydi de sanal uğruna kendini heba etmeseydi.

ÇEKİNCE:

Burada yer alan yatırım bilgi, yorum ve tavsiyeleri yatırım danışmanlığı kapsamında değildir. Yatırım danışmanlığı hizmeti, yetkili kuruluşlar tarafından kişilerin risk ve getiri tercihleri dikkate alınarak kişiye özel sunulmaktadır. Burada yer alan yorum ve tavsiyeler ise genel niteliktedir. Bu tavsiyeler mali durumunuz ile risk ve getiri tercihlerinize uygun olmayabilir. Bu nedenle, sadece burada yer alan bilgilere dayanılarak yatırım kararı verilmesi beklentilerinize uygun sonuçlar doğurmayabilir. Söz konusu rapor belli bir kişiye veya mali durumları, risk ve getiri tercihleri benzer nitelikteki bir gruba yönelik olarak hazırlanmamıştır. Belirli bir getirinin sağlanacağına dair herhangi bir vaat veya taahhütte bulunulmamaktadır. Tüm yorum ve tavsiyeler öngörü, tahmin ve fiyat hedeflerinden oluşmaktadır. Zaman içinde piyasa koşullarında meydana gelen değişiklikler nedeniyle söz konusu yorum ve tavsiyelerde değişikliğe gidilebilir. Size uygun olan yatırım araçlarının ve işlemlerin kapsam ve içeriği uygunluk testi neticesinde belirlenir. Uygunluk testi, yatırım kuruluşu tarafından pazarlanan ya da müşteri tarafından talep edilen ürün ya da hizmetin müşteriye uygun olup olmadığının değerlendirilmesi amacıyla, müşterilerin söz konusu ürün veya hizmetin taşıdığı riskleri anlayabilecek bilgi ve tecrübeye sahip olup olmadıklarının tespit edilmesidir. Bu raporda yer alan her türlü bilgi, yorum ve tavsiye